

Unge bruger emojis til at udtrykke sig på nye måder i digital kommunikation

Brugen af emojis er eksploderet over de seneste 10 år, og i 2015 kårede *Oxford English Dictionary* emoji'en 😊, 'ansigt med glædestårer', som årets ord. Der bliver også jævnligt oprettet nye emojis i *the Unicode Standard*, og emojis har sågar sneget sig ind i den professionelle kommunikation, selvom det stadig primært er et fænomen, der studeres i privat, interpersonel kommunikation og ofte på sociale medier (McCulloch & Gawne 2018; Donato & Paggio 2017). Den ekspanderende brug af emojis forklares ofte med henvisning til deres gestiske, mimiske og emotionelle ressourcer, som gør det muligt at udtrykke kropslige aspekter af kommunikationen mere kort og præcist end med traditionelle skriftlige virkemidler. Dette argument understøttes af Evans' (2017) antagelse om, at emojis skaber muligheder for nye og mere dynamiske digitale kommunikationsformer. I det følgende undersøger vi denne antagelse på baggrund af en større empirisk undersøgelse af unges brug af emojis og deres funktion i

SARAH BRO TRASMUNDI

Lektor, ph.d.

Centre for Human Interactivity, Syddansk Universitet

sarbro@sdu.dk

CECILIE LEMMEKE MADSEN

Cand.mag.

Centre for Human Interactivity, Syddansk Universitet

digital kommunikation. Vi sætter særligt fokus på, *hvordan* brugen af emojis muliggør en udvidet og kreativ form for digital kommunikation, hvor man kan udtrykke empati, ironi og i det hele taget hele følelesspektret på mere komplekse, dynamiske og multimodale måder end via klassisk skriftsprog. I forlængelse heraf vil vi sætte fokus på børn og unges digitale kompetencer i relation til brugen af emojis i en række institutionaliserede og private sammenhænge.

Hvorfor tale om den digitale krop og emojis?

Internetalderen fordrer nye digitale skriveformer, og emojis er et af de digitale nybrud, der har manifesteret sig solidt i den digitale kommunikationspraksis. Udbredelsen og den vedvarende stigning i forekomsten af emojis er uomgængelig og derfor noget, skoler og uddannelsesinstitutioner generelt bør rette deres opmærksomhed mod. Vi argumenterer for, at en forståelse af emojis' potentiale for nye kommunikationsformer er første skridt i processen med at bygge bro mellem børn og unges digitale kompetencer og behov i private kommunikationsuniverser og det uddannelsessystem, de også er en del af.

På digitale kommunikationsplatforme er de traditionelle skriftformer ikke i stand til at tilgodese de kropslig-emotionelle behov, som unge har for at kunne agere dialogisk, fx behov for at kunne udtrykke stemninger og følelser direkte og effektivt. Disse behov kan emojis opfylde, da de giver liv til det 'livløse' spor, man kan anskue det digitale alfabet som. Emojis skal derfor *ikke* primært ses i en lingvistisk, men tværtimod i en kropslig-gestisk og interaktionel sammenhæng, hvor en persons emotionelle og sansemotoriske tilstand kommer til udtryk og skaber et direkte kropsforankret aftryk i den digitale kommunikation. Denne forståelse er første skridt på vejen til at bringe børn og unges digitale kompetencer ind i et uddannelsessystem, hvor skriftlig kommunikation ofte anskues ud fra et klassisk, logisk og strukturelt perspektiv.

Historisk set er emojis nutidens svar på fortidens visuelle symbolske indgange til fysiske, analoge tekster. Fx havde man i middelalderens tekster begyndelsesbogstaver, der var visualiseret med ornamenteringer, som var margin-illustrationer, samt billedillustrationer, der gjorde tekster tilgængelige for læsere på flere niveauer. Der var ligeledes spor efter sansemotoriske bevægelser – fx i form af trykteknik – eller i visse tilfælde spor fra håndskriftens tilblivelse og forandring gennem teksten, hvilket alt sammen gav teksten et personligt præg.

Til forskel fra disse visuelle virkemidler er emojis ofte relateret til ansigter. På den måde er emojis med til at personificere budskabet samt formidle følelser på en måde, der simulerer fysisk kommunikation, men i et digitalt univers. Kroppen, og især ansigtet, har været omdrejningspunktet for mange kommunikationsteorier, der tager højde for det multimodale, interkorporale og særligt gestiske og vokale aspekt af kommunikationen. Ligeledes har den litauisk-fødte fransk-jødiske filosof Emanuel Lévinas (1996) fx fremhævet ansigtets afgørende rolle for oplevelsen af nærhed og dets rolle som fundament for en medmenneskelig etik i mødet med *den anden*. Omend han ingenlunde havde forestillet sig en medieret kommunikationsform, hvor emojis blev en forsimplet substitut for ansigtets emotionelle kompleksitet, ser vi brugen af emojis som et forsøg på at generobre det emotionelle kropsforankrede sprog, som er afskåret i digital skriftkommunikation. Emojis' formål kan derfor ses som en måde at reetablere et dialogisk fundament for nærværende kommunikation i det digitale rum. Denne tendens gør skriftsproget til en kropsligt forankret aktivitet og et multimodalt fænomen, der dermed også gør op med den klassiske, strukturalistiske forestilling om sproget som en antifænomenologisk størrelse, der alene kan forklares lingvistisk og strukturelt.

Teori: betydningsskabende, dialogiske kroppe

Vi tager afsæt i teori om kropslig, dialogisk kommunikation, og dermed forstår vi sprog og kommunikation i en bred optik, der går langt ud over fx den strukturelle lingvistik (Trasmundi 2016; Steffensen 2016). Når unge skriver via digitale platforme, smelter mange af de verbalsproglige og skiftsproglige praksisser til en vis grad sammen på en måde, der skaber en interessant emotionel dynamik i kommunikationen. I en dialogisk optik betragter vi kommunikation som en kompleks og dynamisk proces, hvor alt lige fra taktile, emotionelle, kropslige og interaktionelle aspekter har betydning for kommunikationen. Det betyder, at man i interaktioner trækker på sine følelser af at være fysisk forbundet med verden. I fysisk, analog kommunikation spiller kroppen en vigtig rolle, da man i høj grad former og bliver formet af ens akkumulerede historie som et kropsligt sprogligt væsen, hvor mimik, gestik, blik og ytringer spiller en central rolle for, hvordan betydning skabes dialogisk (Linell 2009; Trasmundi & Linell 2017). Måden, hvorpå en person siger noget, udtrykket i øjnene og gestikken, der artikuleres samtidig med de ver-

bale ytringer, har tilsammen stor betydning for, hvordan den anden handler og forstår.

I skriftlig, digital kommunikation er kroppen utilgængelig for den anden part, og mulighederne for at trække på ressourcer som kropssprog og tonefald er med andre ord begrænsede i dialogen. Dermed ændres vilkårene for interaktioners interkorporale dynamikker. Når kroppen ikke i samme udstrækning kan bruges til at udtrykke betydning, må deltagerne i de digitale dialoger finde nye måder at udtrykke sig på for at opnå det rige betydningspotentiale, der eksisterer i en interkorporal, analog dialog.

Ny kognitiv videnskab understøtter den pointe, at kroppen, og ikke blot hjernen, er det centrale organ i kognitive, emotionelle processer (Trasmundi 2020). Denne teoretiske udvikling har betydet, at det centrale studieobjekt derfor er den 'tænkende, handlende og sansende krop'. Som nævnt ovenfor argumenterer vi for, at emojis i høj grad er et fænomen, der er opstået i kølvandet på et behov for at kunne udtrykke emotionelle, kognitive komplekse forhold, der ikke er tilgængelige på samme måde med traditionelle skriftlige virkemidler. De små digitale piktogrammer muliggør dermed en distribution af handlinger og betydninger, der ellers ville være forskudt i tid og rum. Således kompenserer emojis for kroppens fravær i skriftlig digital kommunikation og åbner op for en udvidet form for digital kommunikation, der til en vis grad simulerer interkorporale dynamikker. Samtidig stiller emojis store digitale kompetencekrav til brugerne, da der ligesom i ansigt-til-ansigt-kommunikation er risiko for misforståelser og forbigåede budskaber, fordi emojis ikke har én statisk betydning, men forstås i den kontekst, de bruges i, på samme måde som i fysisk kommunikation.

I al slags kommunikation er der altså en række forhold, der har betydning for, hvordan vi forstår, handler og kommunikerer, alt efter med hvem, hvornår og hvor kommunikationen finder sted. Det er med udgangspunkt i en sådan dialogisk tilgang, vi diskuterer brugen af emojis og deres funktion i digitale kommunikationssituationer, samt afsluttende hvilken betydning det har for børn og unges digitale kompetencer set fra et kognitivt og sprogligt perspektiv.

Undersøgelsen og dens resultater

I det følgende diskuterer vi de overordnede resultater fra en større undersøgelse af, hvordan unge brugte emojis i sammenhæng med tekst til at etablere den første kontakt via den digitale dating-app

Tinder. Undersøgelsen dækkede 49 unge i alderen 21-29 år, og dens formål var at beskrive, hvilken funktion emojis havde for den interpersonelle relation mellem parter, der ikke havde noget kendskab til hinanden på forhånd, men ønskede at skabe en relation med hinanden. I nye, digitale relationer er det særlig vigtigt at præcisere, hvordan et budskab skal tolkes (er det sagt i sjov, er det ironisk ment osv.). Resultaterne viste, hvordan emojis ofte er en kommunikativ ressource, der sikrer en bestemt affektiv betydning til det skrevne.

Vi præsenterer et udpluk af undersøgelsens væsentligste analyseresultater med henblik på at diskutere muligheder for at benytte emojis som en funktionel del af digital kommunikation mere generelt, herunder i børn og unges digitale fællesskaber i fritiden og under uddannelse. Vi henviser til Madsen (2020) for en detaljeret diskussion af de metodiske, etiske og analytiske forhold i undersøgelsen.

Vores overordnede pointe er, at brugerne benytter emojis til at skabe digitale relationer på en nuanceret og dynamisk måde, der langt hen ad vejen simulerer facetterne i ansigt-til-ansigt-kommunikation. Vi diskuterer derfor eksempler fra undersøgelsen med henblik på at demonstrere, hvordan brugerne udtrykker kognitive, emotionelle og andre kropslige dynamikker på kreative måder. Overordnet viser analysen af datakorpuset, at brugerne benytter emojis til at understøtte betydninger og budskaber, som er svære at udtrykke effektivt og præcist med skriftsprog alene. Emojis er en af de ressourcer, der bruges til at markere en talehandlings illokutionære kraft, dvs. den intenderede virkning ved en ytring, og dette gøres fx ved at indikere, om intentionen med ytringen er positiv, negativ, humoristisk eller noget helt fjerde. Eksempelvis er ironi og sarkasme sjældent forankret i ord, men snarere i konteksten, fx i tonefald, gestik og mimik. Den sproglige handling kommer *ikke* alene til udtryk i det, vi siger, men snarere i *måden*, vi siger det på. Derfor har brugerne i deres digitale kommunikation behov for at kunne trække på andre ressourcer end de konventionelle skriftsproglige for at tydeliggøre ytringers intention i en given kontekst. Emojis imødekommer i mange tilfælde det behov, som vi ser i figur 1:

Sat, 8 Feb, 17:27

Altså, jeg kan genkende mig selv i alt det du skriver om dig selv, men jeg kan simpelthen ikke se gyserfilm - er jeg så helt udelukket? 😊

Sat, 8 Feb, 18:21

Hvis du vil se Mean girls og synge med på Queen, skal der en hel del til, før du udelukkes 🙄

Det er jo mine yndlingsbeskæftigelser 😊 jeg er klar whenever, wherever

Figur 1. Eksempler på emojis.

Som figur 1 illustrerer, hjælper emojis deltagerne med at placere deres ytringer i en humoristisk ramme og er på den måde med til at kontekstualisere handlingen. Blink-smileyen skal understøtte en kæk, flirtende undertone til teksten om at blive afvist på det grundlag, at man ikke vil se gyserfilm. Den fanges af modtageren, der spiller videre på den ironiske undertone og går i den anden lejr og overdriper den bløde side hos afsenderen, idet det påpeges, at såfremt han er villig til at synge og se pigefilm, er han stadig inde i varmen, og kommenterer afslutningsvis med en smiley, der griner af det samlede budskab. Dette følges op med endnu en kæk kommentar og en blinkende, grinende smiley, der indikerer, at han er med på tonen og den imødekommende invitation til at forsætte deres humoristiske dialog. Et studie foretaget af Weissman og Tanner (2018) afspejler en lignende tendens i anvendelsen af emojis og konkluderer desuden, at ironi udtrykt gennem emojis udløser samme reaktion i modtagerens hjerne, som ironi udtrykt i en verbalsproglig kontekst.

Emojis anvendes også i høj grad som positive markører, der tilføjer positivitet til en ellers neutral ytring eller understøtter en i forvejen positiv ytring. Det kan eksempelvis være ved at understøtte den begejstrede tone, som personen indleder samtalen med i figur 2:

Figur 2. Eksempler på emojis.

Figur 2 illustrerer samtidig, hvordan en positiv markør kan anvendes sammen med en ytring, hvis semantiske indhold ellers er negativt ladet. Her indikerer 😍 ikke, at afsenderen er glad for, at vedkommende ikke fik svaret, men markerer i stedet en prosocial intention. Eksemplet afspejler, hvordan emojis ikke kun anvendes til at udtrykke egne følelser, men også til at give samtalepartnere et praj om, hvordan afsenderen ønsker, at indholdet bliver forstået. Brugere oplever, at denne anvendelse af emojis signalerer positivitet og derfor er med til at undgå misforståelser, hvilket afspejler deres bevidsthed om den dialogiske betydningsskabelse. Desuden er emoji'en med hjerteøjne og emoji'en med blussende kinder udtryk for en kærlig og flirtende attitude, der gør, at teksten bliver læst i relation til det emotionelle billede.

Når emojis bruges som værdibærende markører, fungerer de på samme måde som fysiske funktionelle gestikulationer, som kropsliggør og udtrykker talerens kommunikative handlinger. Emojis kan, ligesom funktionelle gestikulationer, understøtte og udtrykke talehandlingens illokutionære kraft ved at kontekstualisere og modificere ytringer eller handlinger. De relativt naturalistiske renderinger af ansigtet og andre dele af kroppen simulerer genkendelige handlinger fra fysisk kommunikation og tilføjer både emotionelle og kropslige aspekter til dialogen. Dermed udfylder de i nogen grad den rolle, som fx kropssprog og tonefald har i ansigt-til-ansigt-kommunikation. Den massive tilstedeværelse af denne anvendelse i datakorpuset vidner om, at brugerne udnytter disse interkorporale muligheder for at udtrykke prosociale intentioner i den digitale organisering af sociale relationer.

Studiet bestod ligeledes af en undersøgelse, hvor brugerne svarede, at anvendelsen af emojis var afgørende for den umiddelbare

tolkning af den andens empatiske og dialogiske evner. Derfor kunne især indledende dialoger uden emojis være svære at tolke for modtageren, da det indledende mødes succes syntes at være betinget af at kunne etablere en emotionel relation; og her var emojis' funktion klart medvirkende til at gøre tolkningen lettere for modtager. Resultaterne viser en interessant tendens, nemlig at emojis har en interpersonel effekt, og at deres funktion bidrager til en affektiv forankring i kommunikationen. Vi opfordrer til, at man undersøger emojis på tværs af forskellige kontekster, hvor formål, relationer og medier er forskellige.

Diskussion: emojis og digitale kompetencer

Nye digitale platforme rykker konstant barren for, hvilke betingelser kommunikation foregår under. De skaber nye aktiviteter, nye mål og nye muligheder, men stiller samtidig nye krav til de brugere, der skal navigere på dem. Børn og unges digitale kompetencer er derfor konstant i udvikling. At forstå og udnytte emojis' kropslige potentiale er i sig selv en digital kompetence, som åbner for nye perspektiver på vores sproglige bevidsthed. Emojis repræsenterer en handlende tilgang til sprog, der skaber et interessant modpres til det digitale alfabet og de mere strukturelle sprogforståelser. Vi ser derfor fordele i at være opmærksomme på og åbne over for de nye digitale kompetencer, unge udvikler gennem digitale dialoger og herunder anvendelsen af emojis. Et af uddannelsesministeriets digitale kompetenceområder er *digitale fællesskaber*, og et af målene herunder er bl.a. at understøtte børn og unges udvikling af digital identitet, så de kan agere hensigtsmæssigt og sikkert på internettet i en række forskellige sammenhænge. Her opfordres til dialog om, hvad kommunikation er, og vi argumenterer for, at man i denne sammenhæng bør diskutere, hvordan emojis kan bruges som værktøj til at indgå i digitale dialoger, samt hvordan denne brug giver de unge nogle kompetencer til 'at tale med' om relationelle forhold, der ikke normalt er tilgængelige for dem med de klassiske, digitale sprogkompetencer. En bredere diskussion af, hvad digitale kompetencer er, samt hvordan sprog og kommunikation forandrer sig, kan åbne op for en refleksion over, hvornår hvilke former for sproglig adfærd og signalværdi er hensigtsmæssig eller ej, professionel eller ej osv. Vi er vidner til en kropslig renæssance, der gør op med mere strukturelle kommunikationsformer, og det er vigtigt at se på, hvordan emojis skaber et interessant retorisk modpres til de strukturelle redskabers afmontering af kroppens nærvær i dialogen.

Litteratur

- Donato, G. & Paggio, P. (2017). Investigating Redundancy in Emoji Use: Study on a Twitter Based Corpus. I: *Proceedings of the 8th Workshop on Computational Approaches to Subjectivity, Sentiment and Social Media Analysis WASSA 2017* (s. 118-126). Stroudsburg, PA: Association for Computational Linguistics.
- Evans, V. (2017). *The Emoji Code – How Smiley Faces, Love Hearts and Thumbs Up are Changing the Way We Communicate*. London: Michael O'mara Books.
- Lévinas, E. (1996). *Totalitet og uendelighed*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Linell, P. (2009). *Rethinking language, mind, and world dialogically: Interactional and contextual theories of human sense-making*. Charlotte, NC: Information Age Publishing.
- Madsen, C. L. (2020). *Emojis som digital gestik? Et studie af emojis' funktioner i digital kommunikation*. Specialeafhandling. Odense: Syddansk Universitet.
- McCulloch, G. & Gawne, L. (2018). Emoji grammar as beat gestures. I: Wijeratne, S., Kiciman, E., Saggion, H. & Sheth, A. (red.), *Proceedings of the 1st international Workshop on Emoji Understanding and Applications in Social Media (Emoji2018)*, Stanford, CA, USA, 25-JUN- 2018 (Emoji2018).
- Trasmundi, S. B. (2016). Distribueret kognition og distribueret sprog: Analyse af kognitive events i en akutmedicinsk social praksis. NyS, 50, 55-85.
- Trasmundi, S. B. (2020). *Errors and Interaction: A cognitive ethnography of emergency medicine*. Pragmatics & Beyond. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Trasmundi, S. B. & Linell, P. (2017). Insights and their Emergence in Everyday Practices: The Interplay between Problems and Solutions in emergency medicine. *Pragmatics & Cognition* 24(1), 64-92.
- Steffensen, S. V. (2016). Sprogvidenskabens kognitive spørgsmål: En introduktion til den distribuerede tilgang. NyS, 50, 13-54.
- Weissman, B. & Tanner, D. (2018). A strong wink between verbal and emoji-based irony: How the brain processes ironic emojis during language comprehension. *PLoS ONE*, 13(8).